

ՀԱՐՍՆԻՔ

Ժափի դափի գլի աւազներ կը ծագին .
Կը կայքեն խօլ պարմաններ ձեռք ձեռքի .
Հոս դարձգարնիկ , մինչդեռ անդին կը կրճի ,
Շուրջպարն անոնց համբերգներով ցլննադին :

Կ'ալավրկին , ու կ'ոսոսոսեն , կը ցատկեն ,
Գէներբուկէ բըռնուողներ ամենքն ալ ,
Դողցես չունին խոնջկնք , գիւեք , բընանալ .
Հարսնիք է , պէ՛տք է լուսընեն ասպտէն :

Ի՛նչ փոյք իրենց , սենեակի մ' մէջ միսմիսակ ,
Թարմ աղջիկ մը նախառն հինգն ձեռքերուն ,
Իր կեանքն հարսի կ'անգանէ շուռ . երազուն :

Ժրպետն արձով կը բաւէ որ գոնուցակ ,
Կընմամայրն ալ խորքած սաներն էգ , արու ,
Տառօս կուտայ ասանկ աղւոր օրերու...:

Ժափի դափի գլի աւազներ կը ծագին..

ՄԱՍՈՒՆՔԸ

Փայտէ մոմոս գրքակալի մը սակ ցած ,
Նորէն կիներն հաւախուեր են ցեմուռանդ ,
Թախծոս կիները ցաւագար ու հիւսնդ ,
Դարդերով լի կիներն ամէն զառամած :

Իրիկուն մ'է մեզ աւեսող կիրակին .
Հողէ կանքող մը կը հեւայ ծամուն մէջ .

Փրկչին կանքիւղն , առկախ վերէն , միշտ անէջ ,
Ռուն համար կուտան կիներն իւղազին :

Անոնք անփոյք արտալիճով աղմակի ,
Հասած մաւած ըզգեսներով ճիւղուլին ,
Մասունք հանել սալ էկիւր լն վրանին .
Մասունքի ջուրն իրենց աչէն կը կարի :

ԿԱՆԱՅ ԿԻՒՐԱԿԷ

Կանա՛յ , կանա՛յ , ծառ ծիծաղ ծիլ կափ կանաչ .
Կանաչ դառեր , կանաչ այգի , հովիտ ձոր ,
Կանաչ կարմիր , կանաչ գոհի , լեռ ծործոր ,
Համակ կանաչ ինչ որ ծրմէի ձախ ու աջ :

Խընծող պարէր կանաչ դրաւք կայքուուն ,
Կանաչ ձայներ պարմաններով րաջցալուր ,
Կանաչ զարթոյն , կանաչ Ջաթիկ , կանաչ օր ,
Կանաչ յուներ կ'օրէ իր մէջ խառ առուն ...:

« Զարդարդար »ի հարսն ալ կանաչ՝ քանիլ կին ,
Կանաչներու մէջ կը ծափէ կը ցրնծայ ,
Ի՛նչ աղւոր է , տոնն այս չլինաղ նորընծայ :

Ու « նոյնա յն դէռ , կանաչ ուլսն այն մէր վանքին ,
Ու մանչ աղջիկ կանաչ սրտով պիտ' երգէն
Կանաչներով նախառն կանաչ կիւրակէն...

Կանա՛ւ , կանա՛ւ , ծառ ծիծաղ ծիլ կափ կանաչ...
Զիհալօ ԶԻՐՆՏ ՎԱՐԴԱՊԵՏԵԱՆ

Ա Ն Տ Ո Ն Ի Ո Ս ԵՒ Կ Լ Է Ո Պ Ա Տ Ր Ա

Ա Ր Ա Ր ՈՒ Ա Ծ Դ.

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ա.

Աղեհաւանդիւն առչել — Կեանքի բանակիւղը կը մանեն
Կեսար , Ագրիպպա , Եւ Մհկկեմաս իր բանակով .
Կեսար նաւակ մը կարդալով :

ԿԵՍ.

Զիս սրգա՛յ կը կոչէ , ու կը չեխէ որպէս Թէ
Ոյժ ունենար զարնելու դիս վանելու Եղիպտոսէն .
Իմ բանագնացքս բըրտնէ ըրեր է . ինծի Տրաւէր
Կը կարդայիցիւնս իմ հետքերով :
ԱՐԱՐՈՒԱԾ Դ.

- Վերպեր ունիմ միւնեկու, մինչև այն օր՝ ես կը խնդամ
Իր կոչին վրայ:
- ՄԵՆ. Պէտք է կհասար խորհի թէ, երբ պղպիսի
Մեծ մէկ անձ մը կը սկսի մոլեգնօտիլ, հալածուեալէն
Դեղն է մըտած ալ իշխալու աստիճան: Ըսենք առնել
Մի՛ տղք իրեն, այլ հիմա օգտուեցէք իր մտախոռով
Վիճակէն: Երբէք ցատկոտն ինքզինքին չընեն լաւ
Զգուշութիւն:
- ԿԵՍ. Մեր ամենէն կարող պետէրը թող դիտնան.
Մեր միտքն է բազմաթիւ մեր մարտնչմանց ալ այս վերջինը
Կուտիլ: Մեր շարքերուն մէջ այնպիսիք կը գտնուին
Որոնք ասկէ քիչ յառաջ Անտոնիոսի քով սպասի
Մէջ էին: Անոնք լաւ են զիրքը ձեռք անցընելու:
Տես կատարուի. ու բանակին խնջոյք տուր. առատ պաշար
Ունինք առ այդ, ու արժանի՛ են որ իրենց վրայ մտնուի:
Հէ՛ք Անտոնիոս:
- (ԿԸ ՎԵՐՔ)

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Բ.

Աղիւսանցիւս — Կլեոպատրայի պալատը,
կը մօտեն Անտոնիոս, Կլեոպատրա, Էմբարբոս, Շարմիան,
Իւստ, Աղիւսառ օւրիօնեռա հետ:

- ԱՆՏ. Չո՛ւղիր ուրեմն ինծի հետ կուտիլ, Դո՛մետ.
- ԷՆՈ. Ո՛չ:
- ԱՆՏ. Ինչո՞ւ համար:
- ԷՆՈ. Կը խորհի թէ քըստն անգամ լաւագոյն բաղդ ունենալով
Քըստն մարդ է մէկի դէմ:
- ԱՆՏ. Վաղը, զինչուր, ցամաքի ու
Դոփի վրայ պիտի կուտիմ: Կամ կ'ապրիմ, կամ մահամերձ
Իմ պատիւս կը լրացընեմ արիւնի մէջ որ զայն կրկին
Ապրեցընէ: Այդէկ կուտի՛ս պիտի գուն:
- ԷՆՈ. Պիտի դարնեմ
- ԱՆՏ. Ու գոչեմ "կամ ոչինչ, կամ՝ ապրողին ամէն ինչ":
Լաւ կ'ըսես, եկուր օ՛ն: Կանչէ անասուն իմ ծառաներս.
Աս զիշերս առատապեղ թող ըլլանք մեր խնջոյքին
(ԿԸ ՏՐԱՆՔ ԵՐԷՒ ԼՈՐՈ ԺԱՌԱՆԵՐ)
- Ձեռքդ ինձ տո՛ւր: Դուն կատարեալ հաւատարիմ եղած ես,
Դոյնպէս գո՛ւն: Դուն, ու գուն, ու գուն, ամէնքդ —
Ինծի լաւ սպաս տարած էք, ու արքաներ ձեզ ունեցած
Դասակից:
- ԿԼԷՈ. (ՄԵՒՈՐԱՅ ԷՆՈՒ) Աս ընելուն միտքն ի՛նչ է:
- ԷՆՈ. (ՄԵՒՈՐԱՅ ԿԼԷՈՒ) Ծառն այս կերպ
Դորանընալ քըմայքներ մարդուս խելքէն դուրս թռել կուտայ:
Դո՛ւն ալ նոյնպէս պիտի խելս մարդ ես: Կուգէի որ կարենայի

Չուլուէիք մէկ Անտոնիոսի որ ձեր ինծի ծառայածին
Պէս լաւ եւս կարենայի ձեզ ծառայել:

ԱՄԷՆ-ՔԸ:

Աստուածք շընն:

ԱՆՑ. Ինչ է իցէ, բարի մարդեր, ծառայեցէք ինձ այս գիշեր,
Բաժակներս մի՛ կտրէք, ու զիս այն կերպ մեծարեցէք
Ինչպէս առաջ այն օրերուն երբ կայսրուծիւնս ձեզ հետ մէկ էր,
Ու հրամանըս կ'ընդունէր հլու հպատակ:

ԿԼԷՈ.

(Մեկտառի էնթրաքորն) Միտքը ի՞նչ է:

ԻՆՈ.

(Մեկտառի Կլեոն) Հետեւորդներն արտասուել տալ:

ԱՆԾ.

Խընամք տարէք ինձ այս գիշեր:

Գուցէ թէ ձեր սպասարկին յետին կէտն է. կրնայ ըլլալ
Ձիս շտեմնէք այլ ևս, կամ թէ՛ ըստուեր մը կարեկէր.
Թերեւեւ վաղն ուրիշ տիրոջ ծառայէք: Դայուածքս ձեզ
Կ'ուղղեմ հիմա ինչպէս մէկն որ իր հրաժեշտը կ'առնէ:
Իմ պարկիշտ բարեկամներս, ես ձեզ չեմ հանկր քովէս,
Այլ իբրեւ ձեր լաւ ըսպսին հետ պըսակուած, տէր եմ ձեզի
Մինչեւ ցըմահ ու կը մընամ: Խընամ տարէք ինձ այս գիշեր
Երկու ժամ, աւելին չեմ ուզեր ձննէ, ու փոխարէն
Աստուածները տան ձեզի:

ԻՆՈ.

Ի՞նչ է, տէր իմ, միտքերնիդ որ

Ձիրկնք այսպէս կը արտմեցնէք: Տեսէ՛ք, մարդի՛կը կ'արտասուեն,
Ու աւանակ մըն ալ եւս, սոխը առած կըղզամ աչքերս,
Գէթ ամօթուն ըլլայ, մեզ մի՛ փոխակերպէք կեներու:

ԱՆՑ.

Հո՛, հո՛, հո՛: Կախարդ ջատուկը զիս կապէ իրաւ որ,
Եթէ իմ միտքս ատանկի էր: Բարի՛ք բուսնին ուր կը կաթին
Այդ արցունքներ: Իմ բարեպէտ բարեկամներս, գուցէ չափազանց
Թախծոտ մտքի զիս կ'առնէք: Ձեր սփոփումին համար ես ձեզ
Խօսեցայ. փափաք ըրի իմ այս գիշերըս ջահերով
Բորբորել: Գիտցէք ինձմէ, սիրելիներս, վաղուան վրայ
Քարի յայտն ես ունիմ, ու պիտի ձեզ առաջնորդեմ
Հոն ուր յաւէտ կ'անկալեմ յաղթապսնձ կեանք քան մահ պատուով
Երթանք ճաշի, օ՛ն եկէք, ու մտածումն ընկուղիներ:

(Եւ Կլեոն)

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Գ.

Աղիւստագրիա — Պալատին առջեւ

Եւ մահն երկու Զինուորներ իրենց պահուորդութեան:

Ա. ՋԻՆԻՈՐ. Ընկեր, գիշեր բարի. օրը վաղն է:

Բ. ՋԻՆ. Պալատ մէկ կերպ պիտի վճռէ. մեք բարով: Չը լսեցի՞ք
Փողոցներուն մէջ ըլնաւ տարօրինակ որ և է բան:

Ա. ՋԻՆ. Ուրիշ: Ի՞նչ լուր:

Բ. ՋԻՆ. Թերեւեւ ալ լուր չունի: Գիշեր բարի գայ վրանիդ:

Ա. ՋԻՆ. Ի՛հ, պարոն Կլեոն, բարի:

digitised by A.R.A.R.®
(Կլեոն արդէ երկու Զինուորներ)

ԿԼԵՌ-

Իրաւ, չըլլար, ե՛ս պիտի գամ՝

Օգնելու: Աս կերպ պէտք է որ ըլլայ:

ԱՆՑ-

Լա՛ւ, Լա՛ւ,

Հիմա յաջող պիտի երթանք: Ար տեսնե՛ս, ազնիւ մարդըս:

Գընա հազի՛ր պահպանակներդ:

ԵՐՈՍ-

Փռւթով, տէր իմ՝

ԿԼԵՌ-

Աղէկ չէ՞

Աս ճարմանդնե՛րը զրուած:

ԱՆՑ-

Աքանչելի՛, սքանչելի՛:

Ան որ ստի քակել փորձէ, մինչև որ մենք կամք ունենանք

Վրանուս հանել հանգչելու, փոթորիկի իմ պիտի գոռու՛մը

Լըսէ: Ծուռ մուռ բաներ կ'ընես, Երո՛ս, և թագուհիս

Այս գործին մէջ քենէ ճարպիկ զինակիր է: Օն լճացուր

ՈՏ սիրեցեալս, ո՛ւր էր թէ կարենայիր մարտնչու՞նքերս

Այսօր տեսնել, ու գիտնայիր զբաղանքն արքայական,

Արհեստաւոր մը պիտի գուն տեսնէիր անոր մէջ:

(Այլ մոլէ սպասուէն շէտոր մը)

Բարի լոյս քեզ, բարի եկար: Երեւոյթըդ՝ ռազմամուտ

Յարձակումի ընտել մարդու նըմանակ է: Մեր սիրական

Գործին կանուխ կ'ելլենք զբաղիլ, ու բերկրանքով կ'երթանք անորս

ՁԻՆ-

Հազար հոգի մը, տէր իմ, թէպէտ կանուխ, ագուցիկ

Ձըրահներին արդէն վրանին, քաղքին դուռն են, Ձեզ կըսպասեն:

(Դուռն—գլուխը)

(Այլ մոլէն Սղանիք և շէտորներ)

ՍՊԱԹ-

Առաւօտն աղւոր է: Բարի առտու, զօրապետ:

ԱՄԷՆ-ՔԸ-

Բարի առտու, զօրապետ

ԱՆՑ-

Լաւ բացուած է ան, արդար:

Այս առաւօտն ինչպէս աշխոյժ հոգիի տէր մի պատանի

Որուն միտքն է նշանաւոր հանդիսանալ. կանուխ սկիզբ

Կ'ընէ իրեն: Այսպէս, այսպէս, ո՛ն տուր ինձ ատ, աս կերպ լաւ է:

Մնացի՛ր բարեաւ, ով տիկին, ինչ որ ալ ինձ պատահի:

Աս զինուորի՛ համբոյր է. այսպանելի, ամօթապարտ

Սշտամբանքի վարմունք կ'ըլլար ասկէ պակաս սրտագին

Լըկ ձեւական պատուաւորում: Հիմա քենէ կը մեկնիմ

Պողպատէ մարդ ես դարձած: Մարտնչողներ, ետեւէս

Եկէք մօտէն: Հիմա ճակատ ձեզ կը տանիմ: Մնաս բարեաւ:

(Այլ ԴԻԲ Անդանիտ, Երո՛ս, Սղանիք և ՁԻՆներ)

ՇԱՐՄ-

Շնորհ ըրէք, Ձեր սենեակը քաշուեցէք:

ԿԼԵՌ-

Տար դիս հոն:

Քաջասիրտ ան կը գիմէ զէպի ճակատ: Ուր էր թէ

Ան ու կեսար մենակուի այս մեծ մարտին էլք տային:

Ան ժամանակ Անտոնիոս... բայց հիմա... փոյթ չէ, ան:

(Այլ ԴԻԲ)

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե.

Աղեմանդրիւս — Անուանիտի բանակեալը
 փողիւր կը հնչեցնեն: Կը մտնեն Անուանիտս եւ Սրոս,
 Զինուոր մը հանդիպելով ամենց:

- ԶԻՆ. Աստուածներն առ բարեբաղդ օր մը ընեն Անտոնիոսին:
 ԱՆՏ. Իցիւ թէ դուն ու սպիներդ այդ քուին՝ վըրաս աղաճ
 Ըլլային ցամաքի վրայ մարտնչելու:
- ԶԻՆ. Եթէ ըրած
 Ըլլայիր առ, բնգվող աղբաններն ու զօրականն
 Որ այս առտու քեզ լըքեց, դեռ թիկունքէդ քեզ հետեւող
 Պիտ' ըլլային:
- ԱՆՏ. Ո՞վ մեկնեցաւ այս առտու:
- ԶԻՆ. Ո՞վ,
 Մէկն որ միշտ քու քովդ էր. Էնորարբոս կանչէ հիմա,
 Ու քեզ լըսող չես գտներ, կամ Կեսարի բանակէն
 Պիտի լըսես որ քեզ կ'ըսէ «Քուկըդ չեմ ես»:
- ԱՆՏ. Ի՞նչ կ'ըսես
- ԶԻՆ. Կեսարի քովն է ան. տէր իմ:
- ԵՐՈՍ. Տէր իմ, իրեն անտուկներն
 Ու գրամարկըդ հետը չեն:
- ԱՆՏ. Մեկնած է:
- ԶԻՆ. Հաստատապէս:
- ԱՆՏ. Գընա, Երոս, իր գրամարկըդ ետեւէն զրկէ շո՛ւտ:
 Անպատճառ առ ընես: Մի՛ վար գըներ մէկ շիւղ մը իսկ:
 Հրաման կ'ընեմ: Գըրէ իրեն — կը ստորագրեմ աակը ես —
 Գողտըր ողջերթ ու բարեւաներըս, ըսէ թէ կ'ուզէի որ
 Երբէք պատճառ ալ չի գտնէր տէր փոխելու: Ո՛հ, իմ բաղդըս
 Պարկեշտ մարդերը զեղծ կ'ընէ: Փութով ըրէ: Էնորարբոս:
- (ԿԷ ԴԷՔԷ)

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Զ.

Աղեմանդրիւս — Կեսարի բանակեալը
 փողածայն, կը մտնեն Կեսար, Ագրիպպա Էնորարբոսի եւ ուրիշներու հետ:

- ԿԵՍ. Գընա ճակատ, Ագրիպպա. ու մարտնչու մը ըսկսէ:
 Մեր կամքն է՝ Անտոնիոս ողջ բռնուի: Այսպէս գիտցուր:
- ԱԳՐ. Կ'ընեմ, Կեսար:
- ԿԵՍ. Տիեզերական խաղաղութեան ժամը մօտ է: Քող այս յաջող
 Օր մը յայտ գայ, ու աշխարհս երեքդուսի ձիթենի
 Պիտի բերէ այլ եւս առտու:
- (Պարգումաբէր զէ ԿԷ ԴԷՔԷ)

ՊՏԳՄ.

Որ անկէ ընդվողներն յառաջամարտ դիրքի մէջ գնէ
Որպէս զի Անտոնիոս իր մոլուցքն ինքն իր վերայ
Թափել թուի :

(Կը Ռիֆին «Ռիֆ» Բոյէ Էնթաթթոնին

Էն.Ո. Ալէքսաս ընդվողեցաւ, ու Հրէաստան գնաց որպէս թէ
Անտոնիոսի գործին հաշույն : Հոն մեծ Հերովդը շրջեց
Կեսարի կողմն հակելու : Կեսար կանեց զանիկա
Փոխան իր այս աշխատանքին : Կանիդոս ու մնացեալ
Հեռացողներն բտացած են պաշտօններ բայց ոչ պատուոյ,
Աստահութեան : Չար գործեցի, որուն ես ինքքս կը կանգնիմ
Ամբաստան այնքան դարձն կսկծանքով որ ալ չունիմ
Ուրախութիւն գգալիք :

(Կը Ռիֆ Կեսարէ Ռիֆ Զինաւորը)

Զ.Ի.Ն.

Էնթաթթոն, Անտոնիոս

Քու ետեւէդ զրկեր է բոլոր ինչքերդ, աւելցնելով
Վըրան առաջ պարգեւն իրեն, պատգամբերն իմ պահ կեցած
Տեղս եկաւ, ու քու վրանիդ առջեւ հիմա վրայի բեռնե՛րը
Կը թափէ :

Էն.Ո.

Ա՛ռ, քեզ ըլլայ :

Զ.Ի.Ն.

Մի՛ ծաղրեր զիս, Էնթաթթոն :

Հիտակ կ'ըսեմ : Լաւ կ'ըլլայ որ բերողին երթն ապահովես
Բանակէն դուրս : Ես իմ պաշտօնս ունիմ, պէտք է անոր նայիմ,
Եթէ ոչ՝ ես կ'ընեի : Քու կայսրըդ միշտ Արամազդ մը
Կը մընայ :

Էն.Ո.

Ես եմ միայն այս աշխարհիս անըզգամն,

Ու ամենէն աւելի ես՝ կը զգամ ատ : Ո՛վ Անտոնիոս,
Ով դու հա՛նք առատութեան, ի՞նչ կերպ վարձք պիտի տայիր
Իմ լաւագոյն սպասիս, երբ անպատիւ վարմունքքս գարշ
Այսպէս ոսկով կը պըսակեա : Այս ան լեցուց իմ սիրտըս,
Պիտի պոռթկայ : Եթէ սուր մտքի խռովք զան չի քանդէ,
Մտքէ սուր գործի մը պիտի կանխէ ան զարնէ,
Բայց կը զգամ որ մտքի տանջանք պիտի ընէ ինչ որ պէտք է :
Ես կուրիմ քեզի գէ՛մ : Ո՛չ, ես երթամ փնտռեմ
Փոս մը որ մէջը մեռնիմ, ամենէն գարշ ու կեղտոտն
Թարմարագոյնն է իմ կեանքիս վերջի մասին :

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Է.

Ս.Պարտաւ հնչում — փող ու բմբուկ :

Կը մեմեն ագրիպպա եւ աւրիօնն :

Ա.Գ.Ր.

Նահանգեցէք, շատ յառաջ մըխուեցանք : Կեսար ինքն իսկ
Զբաղուած է, ու ձեր տագնապն աւելի է քան ինչ որ մենք
Կը սպասեինք :

(Կը Ռիֆին)

(Փոչ-յոյն է Կեսարի Արամազդի Սպիտակ Էնթաթթոնին)

- Եթէ սկիզբէն այսպէս ըրած ըլլայինք, տեղերնին
 Զանոնք վռնտած կ'ըլլայինք, լաթեր փաթթած գլխերնուն
 ԱՆՏ. Արագ արիւն կը հոսեցնես
 ՍԿԱ. Վէրք մ'ունէի որ ի ի
 Նըման էր, բայց հիմա փ մը դարձաւ ան,
 (Նահալէ Եղեհ Կեանքն)
 ԱՆՏ. Կը նահանգեն
 Արդարեւ:
 ՍԿԱ. Պիտի գարնէնք զանոնք վանէնք մինչև ծակերը
 Կոյուղոյ: Գեռ վեց խոցի համար տեղ կայ մարմինս վըրայ,
 (Կը Դոնէ Երո)
 ԵՐԱՍ. Յաղթեցինք իրենց, տէր իմ, ու մեր այս զի՛րքը նպաստաւոր
 Նախաշախիղ է փառաւոր յաղթութեան:
 ՍԿԱ. Եկէք գրոշմենք
 Թիկունքն իրենց, ու ծոծրակնուն բռնած զանոնք վեր թոցընենք
 Ինչպէս կ'ընենք նպաստաւորաց, Զրօսալից խաղ է փախչողը
 Խոշտանգել:
 ԱՆՏ. Պէտք է քեզ ես վարձատրեմ մէկ անգամ մը
 Քու զուարթօղի սիրտ տալուդ, ու տասն անգամ ալ սխրալի
 Յաղթութեանըդ փոխարէն: Եկուր մէկտեղ:
 ՍԿԱ. Ես կը կաղամ
 Չեր ետեւէն:
 (Կը Դոնէ)

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ը.

Ազգեփանդոյն պարիսպներու ճեղքին:

Փողածայն, կը մանկն Անոնցիս, զօրաւորով, Սկստաւ եւ ուրիշներ

- ԱՆՏ. Զանի գարկինք մինչև բաժանին հալածեցինք, թող առաջն
 Մէկը վազէ, ու թագուհին տեղեկացնէ մեր քաջագործ
 Արարքներուն: Վաղը արեւը մեր երեւոր չտեսած,
 Մեզմէ այսօր վրիպած արիւնը կը թափենք: Հնորհակալ
 եմ ամէնքէդ. վասնզի կորովաձեռն էք. ու այնպէս
 Մարտնչեցաք որպէս թէ դուք այս դատին ծառայողներ
 Զըլլայիք, այլ առ ձերին ըլլար ամեն մէկերնուդ
 Ինչպէս իմա է: Ամէնքնիդ մէկմէկ Հեկտոր հանդիսացաք:
 Մեռէք քաղաք. ձեր կրկներն ու ընկերները թնկերնուդ
 Մէջ առէք, պի՛նդ զրկեցէք, պատմեցէք ձեր քաջ արա՛րքը
 Անոնց, մինչ իրենք՝ պողած փակչած արիւնը լուսն
 Չեր խոցերէն ուրախութեան արցունքներով, ու պատուակիր
 Չեր բաց վերքերն համբոյրներով միացընեն:(Սկստաւ)
 Չերք ինչ առեր
 (Կը Դոնէ Կեանքն)

Այս չքնաղ պարկին պիտի քու գործքդ յանձնարարեմ անոր բերնէն
 Բարեք քեզ չորհրդակալի քաջերէն: (Կը Դոնէ) Ո՛վ աշխարհիս
 Ինչու դուն, իմ սինաստոս մօտս անուր ոտ թնկես:

Մէջէն անցիր սիրտս եկուր, ու հոն հեծիր հեքերուն վրայ
Յողթական:

ՆԼԷՌ.

Ո՛վ իշխան իշխաններու, ո՛վ անասման
Երութիւն, ժպտաղէ՛մ այսպէս կուգաս աշխարհիս մեծ
Ծուղակէն չբռնուած:

ԱՆՑ.

Սոխակըս, զիրենք զարկինք
Հալածեցինք անկողինին: Ի՞նչ կ'ելլէ, աղջիկըս.
Եթէ գորշ մազ քիչ մը խառնուի մատաղազոյն մեր թուխին.
Մեր զիւին մէջ ունինք ըղե՛ղ որ ջիղերնուս սընունդ կուտայ,
Ու կարող է խաղ շահել տալ պատանիի մը շահած
Մէն մի խաղին փոխարէն: Խո՛ղրեմ նայէ սա մարդուն:
Հնորհաձիր քու ձեռքըդ իր շուրթերուն յանձնել հաճէ:
Համբուրէ զան, քաջ ռազմիկըս: այսօր այնպէս ան կուուեցաւ
Որպէս թէ աստուած մը: այդ կերպարա՞նքը մըտած,
Մարդկութեան դէմ հեռով լեցուն, կոտորելու եկած ըլլար:
Իարեակամ, քեզի կուտամ համակ ոսկի զըրա՛հ մը:
Թագաւորի մըն էր ան:

ՆԼԷՌ.

ԱՆՑ.

Իր արժանն է ատ, եթէ
Սրբահայեաց Արեգին կառքին չափ խիտ շողակներ
Ունենայ իսկ: Տուր ձեռքդ ինծի: Աղէքանդրիոյ քաղքին մէջէն
Ջուարթ զօրաքայլ մը ըննէք, մեր գրծուած ասպարներն
Անոնց խրոխտ տէրերուն պէս կըրելով: Եթէ մեծ
Պալատին կարող ըլլար այս զօրքերն համագունդ
Բանակեցնել, միասին կը ճաշէինք ամէնքնիս,
Ու բաժակներ կը պարպէինք մինչև յատակ յաջորդ օրուան
Բարի բաղդին որ կանխաւ կը խոստանայ արքայական
Գործ վըտանդի: Փողահարներ, ձեր արուրէ շըռինդով
Քաղքին ականջը քանդեցէ՛ք. ձեր հնչումները խառնեցէք
Մեր թնդացնող թմբուկներուն, որպէսզի երկինք գետին
Իրար խառնեն հնչումներն, ցնծագին խինդով մեր ե՛կը
Տօնելու: (Այլ ձևեր)

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Թ.

Կեսաթի բամակը. — պսակակներ, իռնեց պսակակներ

Ա. ԶԻՆ. Եթէ այս մէկ ժամուս մէջ մենք չի փոխուինք, պէտք է դառնանք
Պահակաւոր. նըշուլուտ է այս գիշեր, և կ'ըսուի թէ
Աւաւտանն երկրորդ ժամուն պիտի ռազմի յարդարուինք:

Բ. ԶԻՆ. Այս վերջին օրը մեզ սուղի նստեցաւ:
(Այլ ձևեր)

ԻՆՈ.

Ո՛հ վրէժայ

Ինձ եղիր դուն, ո՛վ գիշեր...

Գ. ԶԻՆ.

Ի՞նչ մարդ է աս:

Բ. ԶԻՆ.

Թաքած կեցիք

Ու մըտիկ ըրէք անոր:

ԻՆՈ.

Վրէժայ եղիր ինձ ո՛վ դուն
digitised by A.R.A.R.®

Օրհնեալ լուսին, երբ պատմութեան մէջ ուրացող մարդեր կըրեն
Անարգանաց յիշատակ, թէ ինչպէս հէք էնորարքոս
Քու երեսիդ յանդիման զղջման եկաւ:

Ա. ԶԻՆ.

Գ. ԶԻՆ: Հանգա՛րտ: Հարունակէնք մըտիկ ընել:

ԷՆՈ.

Ո՛վ ճշմարիտ

Թախծութեան առաջագահ թագուհի, գիշերուան
Թիւնաթաթախ խոնաւութիւնը վրաս քամէ, որպէսզի
Կեա՛նքն՝ իմ կամքի՛ս դժմ ապստամբ այլ է՛ս չի մնայ
Վըրաս յարած. իմ յանցանքիս խիտ վէմին դժմ զարկ սիրտս
Որ կոկիծէ չորացած ցամբած, պիտի փշրի փոշի դառնայ,
Ու վերջ դընէ ամէն կեզտոտ մըտածման: Ո՛վ Անտոնիոս,
Եւ առեւելի աղնուկան քան ուրացումս է գարշելի,
Ինծի ներէ՛ իմ յանցանքս որչափ ա՛ն քեզ նըկատմամբ է.
Իսկ աշխարհ յիշատակաց գրքին մէջ զիս թող դրոշմէ
Տիրաթող մ՛ու պստալիք: Ո՛վ Անտոնիոս, Անտոնիոս:

(Կը Դռնէ)

Բ. ԶԻՆ. Խօսի՛նք իրեն:

Ա. ԶԻՆ.

Մըտիկ ընենք, զի այն բաներն որ կը խօսի
Թերևս Կեսարը նըկատեն:

Գ. ԶԻՆ.

Լու, ընենք: Բայց կը քնանայ:

Ա. ԶԻՆ.

Ոչ, ա՛ն մարած է յաւէտ, զի այդքան գէշ աղօթք մը
Քուն մտնելու համար երբէք չըլլուիր:

Բ. ԶԻՆ.

Քոյն երթանք:

Գ. ԶԻՆ.

Արթնցիր, պարոն, օ՛ն, արթնցիր, խօսէ մեզի:

Բ. ԶԻՆ.

Կը լըսէ՛ք, պարոն, ըսէք:

Ա. ԶԻՆ.

Մահուան ձեռքն եկած հասած

Է իր վրայ: (Թախծալի յոյժ հեռաւոյ) Մըտիկ ըրէք, թմաւունք՛րը
Կ'արթնցնեն քնացողներն: Պահակետդ եկէք տանինք զանիկա.
Ծանօթ մարդ է: մեր ժամն ամբողջ լըրացաւ:

Գ. ԶԻՆ.

Օն ուրե՛ջ

Եկէք տանինք. կարելի է, գեռ. կ'աղէկնայ:

(Կը Դռնէ Ժափէն հետ տառօ)

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ժ.

Միկու բամակներում մէշոն

Եւ մանկն Անտոնիոս եւ Սկարոս իրենց բամակիմ են:

ԱՆՏ.

Անոնք այսօր ծովի վըրայ պատրաստութիւն տեսած են.
Ծովի վրայ հաճելի չենք գար իրենց:

ՍԿԱ.

Երկուքին ալ

Վըրայ, տէր իմ:

ԱՆՏ.

Կ'ուզէի որ կըրակին մէջ կամ օդին մէջ
Մարանչէին: Հոն ալ իրենց հետ կը կուռնէք: Բայց բանն այս է.
Մեր հետեւից քան ձեռքիս մօտեցաւ զիս

Պէտք է մեղի հետ կենայ. ծովի վրայ կռուի հրաման .
 Տրուեցաւ. անոնք արդէն նաւակայքէն դուրս ելան...
 Ուրեմն յառաջ, հոն ուր կրնանք ամենէն լաւ գտնել իրենց
 Կազմութիւնն ու գիտել ձգելն իրենց:

(ԿԷ ՉԴԻԷ)

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն ԺԱ.

Նոյնին մէկ ուրիշ կողմը .

Կը մտնէ Կեսար եւ իր բաժնակը .

ԿԵՍ. Սակայն եթէ յարձակին, պիտի հանդարտ կենանք մենք
 Ցամաքի վրայ, զոր, իմ կարծեաց, թող պիտի տան, զի մենագոյն
 Զօրութիւննին դուրս հանած են ցոկանաւերը մարդ դնելու:
 Հովիտներն, օ՛ն, գացէք բռնել գերակշիռ մեզի դիրքով:

(ԿԷ ՉԴԻԷ)

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն ԺԲ.

Աղէկաճողիոյ մօտակայ լեռներ .

Կը մտնեն Անտոնիոս եւ Սկարսոս .

ԱՆՏ. Մինչև այս կէտ մեկտեղած չեն. սա նոճիին կեցած տեղէն
 Պիտի ամէն բան հասկընամ, քեզի իսկոյն լուր կը բերեմ,
 Թէ գործը ի՞նչ ընթացք կ'առնէ:

(ԿԷ ՉԴԻԷ)

ՍԿԱ. Ծիծեռնակներ բոյն դըրեր են

Կէտպատրի նաւերուն մէջ: Հաւահամանները կ'ըսեն թէ
 Չեն գիտեր ի՞նչ ըսելին. երեսներնին կախուած է
 Ու գիտցածնին խօսելու չեն համարձակիր. Անտոնիոս
 Մերթ քաջասիրտ է, մերթ վըհատ, ու փոխն է փոխ
 Իր խառնաման բաղդին գէպքերն իրեն կ'ազդեն մերթ յոյս
 Եւ մերթ վախ, իր ունեցածը պահելուն կամ կորցելուն:
 (Հեռաւանդ գալաւ եւ ժշտը իբր ձգտմամբով)

(ԿԻԷՆ ԿԷ ՉԴԻԷ Անտոնիոս)

ԱՆՏ. Կորսուեցաւ ամէն բան: Աս գարշելի եգիպտահայ
 Ջիս մտանց. թշնամիին անձնատուր եղաւ տորմիզ,
 Ու հունա գրգռելին վե՛ր կը նետեն ու՛ մեկտեղ բաժակ
 Կը պարպեն նըման շատոնց իրարու տեսքէն զրկուած
 Ընկերներու: Նոսփոփոխ պոռնիկ չ'ու, գուն ես որ դիս
 Ծախեցիր այս նորաթեք աշակերտին, ու սիրաբա միայն
 Քեզի գէմ մարտ կը մըղէ: Հրաման տուր որ փախչին ամէնք,
 Զի երբ իմ վրէժըս լուծեմ զիս կապող կախարդանքէն,
 Ա՛յ ամէն բան ըրած կ'ըլլամ: Հրաման տուր որ փախչին ամէնք:
 Գընա հոսկէ:

Ո՛վ արեգակ, ալ չպիտի տեսնեմ ծագելդ,
 Բաղդն ու Անտոնիոս հոս իրարմէ կը բաժնուինք՝
 Ճիշդ այստեղ ձեռք կը մեկնենք: Միթէ ամէն բան ասո՞ր
 Պիտի հասնէր կատարէր: Գարշապարիս որսի շունի
 Պէս հետեւող մարդոց սրտերն որոնց շնորհած եմ բոլոր
 խնդրածն իրենց, շաքարաթափ կ'ըլլան հիմա, ու անուշին
 կը քսան թրագ ծաղկող կեսարի վրայ, և ամենուն վրայ
 Բարձրագուիս այս նոճիս կեղեւամերկ կը չորնայ:
 Մատնուած եմ: Ո՛հ այս սո՛ւտ պատրող հոգին Եգիպտոսի,
 Այս խորո՛ւնկ կախարդանքն՝ որուն աչքին մէկ նշանն իսկ
 Զիս մարտերու դիմել նուտար, ու անոնցմէ ետ կը կանչէր,
 Որուն ծոցն իմ պըսպակ էր, ծայր ու հուսկ կէտ նըպատակիս,
 Ճիշդ գնչուի մը նըման, զիս խաղցուցած խաբէջ տարաւ
 Կորստեան բուն խորխորանս: Ո՛ւր ես Երոս, Երոս:
 (Կը ձօնէ Կէտադորս)

Ահ գիւթանք դու, անդէ՛ն աչքէս.

ԿԼԵՈՒ.

Ինչո՞ւ իշխանս իր սիրելւոյն

Դէմ կատաճ է:

ԱՆՏ.

Անհետացիր, եթէ ոչ քու արժանի
 Պատիժդ հիմա կուտամ քելի, ու յաղթանակը կեսարին
 Թերի կը ձգեմ: Թող քեզ առնէ, ու վերամարմ քեզ բռնէ
 Աղմըկագոյ խուժանին, քնա ետեւէն իր կառքին
 Իբր ամենէն խայտառակն ամբողջ սեռիդ, իբրև ցուցանք
 Մ'ամենամեծ, ամենէն ողորմելի կոտորակի՛մ
 Մէկ փարայի ցոյցի դուռէ, ու համբերող Հոկտաւիան
 Թող երեսներդ արօրէ իր պատրաստուած եղունգներով:

(Կը ձօնէ Կէտադորս)

Աղէկ եղաւ որ գացիր, եթէ աղէկ է ապրիլ,
 Բայց աւելի աղէկ կ'ըլլար որ մոլուցքիս մէջ ի նայիր,
 Զի մէկ մահ կրնար թերեւս շատ ուրիշներ խափանել:
 Երոս, հո՛տ ես: Նետսի շապիկը վրաս է կարծես.
 Կատաղութիւն ինձ սորվեցուր, ո՛վ Ալկիդէս, նախահաւդ իմ,
 Որ լուսինն եղջիւրներուն վըրայ խեղճ գետեղեմ,
 Աւ ամենէն ծանրակիր լախաճ շարժող այն ձեռքերովս
 Իմ գերադուր անձըս նուաճեմ: Կախարդուհին պիտի ստակի:
 Զիս դեռահաս Հուովմայեցի տըղուն ծախեց, ու այս դաւին
 Ներքէ կ'իյնամ: Կեանքն հասուցում ինձ պիտի տայ: Երոս, հո՛տ ես
 (Կը ձօնէ)

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն ԺԳ.

Աղեքանեղոյն — Կելպարայի պալատը
 Կը մտնեն Կելպարայ, Ծառմիան, Իռաւ ու Մարդիան

ԿԼԵՈՒ.

Օգնեցէք ինձ, ո՛վ իմ կանայք: Ո՛հ, խնթ կտրեք է անկա,
 Աւելի քան Տելամնն *) իր ասպարին պատառնով:

*) Այսինքն Տելամնի և Տելամնի անունը:

- ՇԱՐ.** Թեևս իրոյ վարացն անգամ երբեք ասոր չափ չէ փրփրած։
Օ՛ն, դամբարանը գիմկեք։ Հոն փակուցեք, ու իրեն լուր
 Ղարկեցէք թէ մեռած էք։ Հոգի, մարմին այնքան գրգռուար
Չեն ձեզ ըզրուի՞ր՝ թողուր զիրար որքան մեծ մարդն ու մեծութիւն՝
Ո՛ն, դամբարանն։ Մարդիան, գընա ըսէ՛ իրեն որ
 ես ինքը զինքս սպաննեցի։ Ըսէ վերջին բառն որ ըսի
 Անտոնիոս էր, ու խնդրեմ, սրտայոյզ բառեր գրաթիւր։
 Գնա Մարդիան, ու լուր բեր ինձ թէ ան ի՞նչ կերպ մահջու կ'առնէ՝
 Օ՛ն, դամբարանն։

(Կը Կիլի)

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն ԺԴ.

Նոյնը — ուրիշ սենեակ մը.
 կը մտնեն Անտոնիոս եւ Մրոս։

- ԱՆՏ.** Երո՞ս, չէ՞ որ կը տեսնես զիս։
ԵՐՈՍ. Այո՛, իշխանդ իմ ազնիւ։
ԱՆՏ. Մերթ կը տեսնեց թէկ ամպ մը վիշապաձև, մերթ գոլորշի՛մ՝
 Նըման արջի կամ առիւծի, բարձրաշտարակ միջնաբերդի,
 Առկախ Ժայռի, երկձիւղ լերան, կամ ծիրանի հրուանգանի
 Ծառեր վրան որ այս երկրիս կարծես գլխով նըշան կ'ընեն,
 Եւ օգեղէն լոկ պատրանք կը պատկերեն մեր աչքին.
 Դուն տեսած ես երկինքն այս երեւոյթներն. անոնք
 Սեւազէմ Երեկոյին հանդիսագրած ցոյցերն են։
ԵՐՈՍ. Այո՛, տէր իմ։
ԱՆՏ. Այն որ հիմա գեռ ձի մըն էր, մտքի՛նթացման
 Պէս արագ, օգածըրիկի գոլորշին կը ցնդէ զայն
 Պատկերացինջ ու անորոշ կը դարձընէ ինչպէս է ջուրը
 Ջրբին մէջ։
ԵՐՈՍ. Կ'ընէ, տէր իմ։
ԱՆՏ. Իմ բարի՛ ծառաս Երոս,
 Քու գորպիւսըդ հիմա ձիշգ այդպիսի մի մարմին է։
 Հոս կամ ահա ես Անտոնիոս, սակայն իմ այս տեսանելի
 Կերպարանս ես կարող չեմ պահպանել, ազնիւ ծառաս *)։
 Այս մարտերն Եգիպտոս համար ըրի, ու թագուհին
 Որուն սիրան իմինս ըլլալ կը կարծէի, զի անորն
 Էր իմըս, որ երբ անոր չէր տրուած, իրեն կապած
 Էր իրկունեք՝ այժմ հորտուած — նոյն ան, Երոս, Կեսարի հետ
 Թուղթ շտկեց, ու իմ փառքի բարձրը խաղըս խարդախեց,
 Թշնամիին կանգնել տալով յաղթանակ։ Բայց ո՛չ, մի՛ լար,
 Ազնիւ Երոս։ Ինքը զինքնիս մենք գեռ ունինք, ինքը զինքնուս
 Վերջ տալու։

(Կը Կիլի Մարդիան)

*) Ըսել կ'ուզէ՛ իմ փառք ինձ մեկնած ըլլալով, այլ ես պե՞տ է դարձիմ երեւալ
 այն Անտոնիոսը որ էի։

Ո՛հ անբախտ քու տիրուհիդ, ինե՛ իմ թիւորըս

Կապտեց նե՛:

ՄԱՐ.

Ո՛չ, Անտոնիոս, քեզ կը սիրէ՛ր տիրուհիս,

ԱՆՏ.

Ու իր բախտն ամբողջովին քուկինիդ հետ խառնած էր:

Կորի՛ր, ցած աներես ներքինի՛, լեզուդ քաշէ՛.

Մասնեց զիս նե՛, ու մահուան պիտի պատիժ նե՛ կրէ՛:

ՄԱՐ.

Մարդ մէկ անգամ

Միայն կրնայ մահուան պարտքն հատուցանել. ու առ արդէն

Վըձարած է: Ինչ որ քու կամքդ էր ընել, կատարուած է

Քեզի ահա: Վերջին բառն որ նե՛ ըսաւ, Անտոնիոս էր,

Ո՛վ վեհագոյն Անտոնիոս, երբ խօսքին մէջ մարմին քակող

Մէկ հառաչա՛նք մը եկաւ կարեց անունն Անտոնիոսի.

Իր շուրթերուն ու սրտին մէջ ան երկուքի բաժնուեցաւ.

Քու անունդ այս կերպ իր նե՛րար թաղուած տուաւ հոգին:

ԱՆՏ.

Մեռա՛ւ ուրեմն.

ՄԱՐ.

Այո՛, մեռաւ:

ԱՆՏ.

Հանէ զէնքերս այլեւս երոս.

Երկայն օրուան աշխատութիւնը վերջացաւ, ու ալ պէտք է

Քուն մտնենք: (Մարդիկ) Հոսկէ քու ողջ մեկնելը ճոխ վճարք է

Փոխան կըրած այս յոգնութեանդ: Օ՛հ, գընա՛ (Ինչ Ժպիտէ)

Հանէ՛, հանէ՛

Վըրայէս, Էստի եօթնաստե ասպարն իսկ

Բաւական չէ սրտէս թնդիւնն արգիւելու: Ո՛վ իմ կողերս,

Ճեղքուեցէ՛ք, դատուեցէ՛ք, ու դուն սրտեա՛կ, մէկ այս անգամ

Պարունակէ՛դ ուժով եղիր, պայթեցո՛ւր քու այս պատեանըդ

Դիւրաբեկ: Արա՛գ, երոս, արագ ըրէ: Ա՛լ ուղարկէ չեմ.

Ո՛վ ձգմուած կտորուանք, գացէ՛ք: Վեհօրէ՛ն դուք կըրուեցաք:

Չգէ զիս պահ մը:

(Ինչ Ժպիտէ Երոս)

Քեզի պիտի գամ հասնիմ, ո՛վ Կլեոպատրա,

Ու իմ ներմանս համար լամ: Այդպէս պէտք է որ ըլլայ,

Զի հիմա, ալ որ և է երկարացում տանջանք է.

Քանի որ ջա՛հը մարած է, պառկէ հանգչէ, ու ա՛լ հեռուն

Միերթար մղոր. այլ ևս ամէն աշխատանք ըրածը լոկ

Կ'եղծանէ. այո՛, բուռն կորովն անգամ ինքն իր ուժին

Հետ բռնուած կը տագնապի: Կնքէ՛ ուրեմն ու ամէն բան

Կը վերջնայ: Երոս... կուգա՛մ, իմ թագուհիս: Երոս...

Սպասէ՛ ինծի: Հոն ուր ծաղկանց հոյերու վրայ հոգիները

Կը հանգչին, ձեռք ձեռքի պիտի ձմեռնը միասին,

Ու ոգիները ազնապիշ նայիլ տանք ոգեւորուած

Մեր գնացքին: Դիդոն ու իր նե՛հաս պիտի զրկուին

Շրթապատող խումբերէ, ու բովանդակ խնամքը մեր

Շուրջը պիտի ըլլայ միշտ: Եկուր երոս, ո՛հ, երոս:

(Կիտէ Ինչ Ժպիտէ Երոս)

ԵՐՈՍ.

Իշխանըս ի՞նչ կամք ունի:

ԱՆՏ.

Կլեոպատրի մահէն ի վեր,

Այնպիսի անպատուութեան մէջ պարտքս քո աստուածները

Կ'անգոսնեն իմ ցածուծիւնս։ Ես որ թըրիս ծայրովն աշխարհս
 Համերեն բաժին բաժին կ'ընէի, ու կանանչ
 Պոսիդոնի թիկունքին վրայ քաղաքներ կ'յօրինէի
 Նաւերով, ինքըզինքըս կը գորովեմ որ կընող
 Մը քաջութիւնը չունիմ։ Նուազ վիհոգի քան ան որ
 Իր մահուամբ կը գգացընէ Կեսարին թէ «ինքըզինքս
 Նուաճողն եմ եմ»։ Երդուընցած ես, դուն Երոս, որ երբ ժամուն
 Պահանջը գայ, որ իրաւ հիմա եկած՝ հասած է,
 Երբ ետեւէս անխուսափելի հետապնդիլը տեսնեմ
 Անուանարկում ու սոսկում, իմ հրամանիս վրայ այն աստն
 Պիտի դուն զիս սպաննես։ Ըրէ՛ ատ, ժամանակն
 Եկած է։ Չես զարներ զիս, այլ ըզկեսար կը քայքայես։
 Երեսըդ գոյն բեր քիչ մը։

ԵՐՈՎ.

Աստուածներն հեռու ընեն։

Պիտի ես ընեմ ան որ՝ Պարթև նետերն համայն, թէպէտ
 Թշնամի, վըրիպեցան նըպատակուն ու չկրցին։

ԱՆՏ.

Երո՛ս, միթէ կ'ուզէի՞ր մեծ Հըռոմի մէջ պատուհան
 Մը կեցած, տեսնել տէրըդ, այսպէս թեւհրը խաչկապած,
 Խոնարհակիզ գլխակորած, իր երեսները նըկարուած
 Խորթութիւնաց ամօթէն, մինչ առջեւէն պերճավար
 Քաջարադդիկ Կեսարի գահն անուաւոր՝ հետեւորդին
 Ստորնութիւնը խարանէր։

ԵՐՈՍ.

Ա՛յ, չեմ ուզեր տեսնել ատ։

ԱՆՏ.

Ուրեմն օ՛ն, յառա՛ջ, զի պէտք է եմ վէրքով մը բուժուիմ։
 Քաշէ քու այգ սուրըդ պարկեշտ, զոր դուն այնքան յօգուտ երկրիդ
 Կըրած ես։

ԵՐՈՍ.

Ա՛յ, ներէ, տէր։

ԱՆՏ.

Երբ ես ազատ ըրի քեզ,
 Դուն այն աստն չ'երգուընցա՞ր աս ընելու, երբ հրամայեմ։
 Ըրէ՛ իսկոյն, եթէ ոչ՝ քու նախընթաց ըսպաններդ
 Ամէնքն ալ զիպուածո՛վ են կատարուած, ո՛չ խորհչելով։
 Քաշէ՛, օն։

ԵՐՈՍ.

Ուրեմն անզին դարձուցէք այդ վիհ երեսն

ԱՆՏ.

Որ իր վըրայ կը կըրէ պաշտանքը ո՛ղջ աշխարհի։

ԵՐՈՍ.

Աւագածդ ահա՛։

ԵՐՈՍ.

Սուրբս քաշած է ահա։

ԱՆՏ.

Ուրեմն ի՛նչ

Բանի համար որ քաշեցիր, իսկոյն ըրէ՛։

ԵՐՈՍ.

Իմ սիրելի

Տէրբոս, պետքս, ու իմ կայսրըս, սա արիւնոտ հարուածն հիմա
 Տալէ առաջ, թոյլ տուէք՝ ըսեմ երթաք բարեա՛ւ։

ԱՆՏ.

Ըսիր, եղաւ։

Մա՛րդ շուտ ըրէ, ու միաս բարով։

ԵՐՈՍ.

Երթաք բարեա՛ւ,

Մեծ զօրապետ։ Ջարնե՛մ հիմա։

ԱՆՏ.

Օ՛ն, զա՛րկ, երո՛ս։

ԵՐՈՍ.

Ա՛ն ուրեմն,

Ահա այսպէ՛ս ես կ'ազատիմ Անտոնիոսի մահուան ցաւէն։

(Խաչընէն իւր հոգին)

ԱնՏ. Երկրս անգամ ինէ ազնիւ, ո՛վ քաջ Երոս, գուն ինծի
 Կը սորվեցնես ինչ որ պէտք էր ու չի կրցի ես ընել,
 Իմ թագուհիս ու Երոս իրենց տըւած արիական
 Օրինակով՝ ազնուութեան յիշատակաց մէջ ինէ վեր
 Տեղ գրաւեցին. բայց ես հիմա նոր փեսայ պիտի գտնամ
 Իմ մահիս մէջ, ու ես անոր պիտի վազեմ որպէս թէ
 Տարիաւորի մը անկողինն ըլլար ան: Օն ուրեմըն,
 Ու հա՛, Երոս, քու տէրդ քու աշակերտըդ կը մեռնի:
 Ես քենէ այսպէս ընել (սոսիս ինչ) սորվեցայ: Ինչ չմեռայ
 Ձի մեռայ: Պահակ մը, օ՛ն, հօ՛ եկուր, զիս լըմընցո՛ւր:
 (Կը հօնէ Դերիկոսն ու գահով է)

Ա. ՊԱՀ. Ի՞նչ աղմուկ է:

ԱնՏ. Բարեկամներ, իմ գործըս գէշ կատարեցի:
 Ո՛հ, սկըսածս աւարտեցէք:

Բ. ՊԱՀ. Աստղը ինկաւ:

Ա. ՊԱՀ. Ու ժամանակն
 Եկած հասած է իր կէտին:

ԱՄԻՆՔԸ. Վա՛յ և եղո՛ւկ:

ԱնՏ. Թող իս սիրովը
 Ջարնէ զիս լըմընցընէ:

Ա. ՊԱՀ. Ո՛չ ես:

Բ. ՊԱՀ. Ո՛չ ալ ես:

Գ. ՊԱՀ. Եւ ոչ դք:

(Պահ-իւնէն իւր հոգին)

ԴԵՐ. Մահէդ՝ բաղդէդ սաղրուած հետեւողներդ կը փախչին:
 Այս լուրին հետ երբ ես այս թո՛ւրը լոկ ցուցնեմ Կեսարին,
 Աչքը մտնել կուտան ինծի:

(Կը հօնէ Դերիկոս)

ԴԻՈ. Ո՛ւր է Անտոնիոս:

ԴԵՐ. Հո՛ս, Դիոմեդ:
 Կ'ապրի՞ մա՛րդ, պատասխան տուր:

(Կը հօնէ Դերիկոս)

ԱնՏ. Դո՛ւն ես հոգ

Դիոմեդ: Սուրբ քաջէ՛, ու բաւարար հարուածներ տուր
 Ինձ մահուան:

ԴԻՈ. Մեծագոր իշխանըդ իմ, սիրուհիս

Կէսպատար զրկեց զիս շեղ:

ԱնՏ. Ե՛րբ զրկեց քեզ:

ԴԻՈ. Հիմա, տէր իմ:

ԱնՏ. Ո՛ւր է նէ:

ԴԻՈ. Իր դամբարանն ամրափակ: Նախազգարար

Վասն մը վրան կար այս եկած պատահածէն, զի երբ տեսաւ
 — Բան մը որ բնաւ տեղի չունի — թէ Դոք կասկած ունիք վրան թէ
 Կեսարի հետ յարմարած է, ու շեր զայլոյթն անբոյժ է,
 Չեղ լուր զրկեց թէ մեռած է, բայց վախճանով յետոյ թէ ինչ
 Արդիւնք կրնայ ընել, զիս Արիւնք ճամբաւութեանը

- Յայտնելու. և կը վախնամ, շատ ուշ եկայ :
- ԱՆՏ. Դիտե՛ք, Խնդրեմ կանչէ իմ անձնապահս :
- ԴԻՌ. Եղէ՛ք, հօ՛
- Անձնապահ կոյսեր ո՛ն : Անձնապահներ, ո՛ն եկէք :
- Ձեր կոյսը ձեզ կը կանչէ :
- (Կ-Յ) անդադանէր Անդանէն ինչ հրահանքներ
- ԱՆՏ. Տարէք զիս բարի մարդեր, կէտայտարի կիցած տեղն :
- Ա. ԳԱՀ. Վա՛յ, վա՛յ մեզ, տէ՛ր, որ կարող չէք ապրիլ մինչև Ձեր բոլոր
- Հաւատարիմ հետևորդներդ մաշել սպառելն :
- ԱՄԷԼԻԷ. Ի՛նչ ծանր օր :
- ԱՆՏ. Մի՛ մի՛, բարի՛ իմ մարդերս, մի՛ գոնէ բա՛ղդը գոհ ընէք
- Ձեր վիշտն իրեն նուիրելով. մեզ պատժել եկողին
- Բարի գալուստ մաղթեցէք, ու մենք ան պատժած կ'ըլլանք
- Թեթեւ առնել թուելով : Վերուցէք զիս, ես ձեզի
- Ուսմանը համար յաճախ. հիմա դո՛ւք, բարի մարդեր,
- Ձիս տարէք, ու տմենուն փոխարէն շնորհակալիքս
- Ընդունեցէք :
- (Կը ԴԻՌԻ Անդանէնը դռնէն)

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն ԺԵ.

Նոյնը. — դամբարան մը.

Ինչ մանկն՝ Կիւսպարառ ու իր նախնիները վերել,

Շարժուելու ու Բաւոսի հետ :

- ԿԼԷՌ. Հա՛րմիան, երբէք հոգի ես պիտի տեղ մը չերթամ :
- ՀԱՐ. Սիրեցեալ Տիկին, սիրտիդ մէջէք վրանիդ :
- ԿԼԷՌ. Ո՛չ, չեմ ընել :

Անորհնակ, զարհուրելի ամէն դէպքեր թող գան բարի,

Բայց սիրտիդ մէջ կ'անգոսնանք. մեծութիւնն իսկ մեր վշտին,

Մեր դատին հետ զոյգ համեմատ, զայն ծնողին հետ համաշափ

Պէտք է ըլլայ :

(Կը հրէ, ինչ, ԴԻՌԻ)

Ի՛նչ լուր, ինչպէ՛ս, մեռած է անիկա.

- ԴԻՌ. Մահը մօտ է, բայց չէ մեռած : Դամբարաններ միւս կողմէն
- Նայեցէք : Անձնապահներն առին հոս զինքը բերին :
- (Կը հրէ, ինչ, Անդանէն, ինչ անդադանէր ինչ հրահանքներ
- ԿԼԷՌ. Ո՛վ արև, այլ՛ ալ ծի՛րը որուն մէջ կ'ընթանաս,
- Խաւարած թող մընան փոփոխ ափսոսանքն աշխարհիս :
- Ո՛վ Անտոնիոս, Անտոնիոս, Անտոնիոս : Օգնէ՛, Հա՛րմիան,
- Օգնէ՛, Իւսս, օգնութիւն : Օգնեցէ՛ք, բարեկամներ,
- Վարը հոգ : Եկէք քաշենք զինքը հոս :

ԱՆՏ.

Համարտեցէ՛ք :

- Ո՛չ Կեսարի քաջութիւնն է որ զգեանեց զԱնտոնիոս
 Եւ չէ Անտոնիոս՝ իր քաջութիւնն է որ յաղթեց ինքզինքին ։
- ԿԼԷՈՒ Եւ յղպէս պէտք է որ ըլլայ . ո՛չ մէկը բայց Անտոնիոս
 Պէտք է նուաճէ զԱնտոնիոս , բայց ահաո՛ւ որ ատ ըլլայ ։
- ԱՆՏ . Կը մեռնիմ արդ , թագուհի , կը մեռնիմ . միմիայն հոս
 Մահն հիմա , պահ 'մ յամենալ կը թախանձեմ , մինչև որ
 Բիւր հազար համբոյրներու յետինը հէք զետեղեմ՝
 Հուրթներուդ վրայ ։
- ԿԼԷՈՒ Սիրելիս , չեմ համարձակիր . սիրեցեալ
 Իշխանդ իմ , ներողութիւն կը խնդրեմ , չեմ համարձակիր ,
 Որ չըլլայ թէ բըննուիմ ։ Լիարատսիկ Կեսարի
 Յաղթողական հանդէսն երբէք պիտի ինձմով չփայլի
 Գոհարազարդ : Եթէ դաշոյն , գեղ , օձ ունին բերան , խայթ կամ
 Եղբայրութիւն , գերծ եմ վտանգէ : Բւա մուսիկնդ Հոկտաւիս՝
 Պարկեշտասուն իր աչքերով ու հանդարտիկ գտումով
 Պիտի պատիւ չի ստանայ շնորհունակ նայելով վրաս :
 Բայց եկուր , օն , եկուր վեր , Անտոնիոս ... օգնեցէք ինձ ,
 Նաժիշտներս , պէտք է մենք քեզ վեր քաշենք : Օգնեցէք
 Անիւ ընկերք :
- ԱՆՏ . Ո՛հ շո՛ւտ ըրէք . եթէ ոչ հատած եմ ես ։
- ԿԼԷՈՒ Եհա բուն խաղ՝ զբօսանք : Որքան ծա՛նր է իմ իշխան :
 Մեր ուժն ամբողջ գացեր է ծա՛նըր վշտերնուս , որ բեւն այսպէս
 Կը ծանրացնէ : Կուգէի մեծ Հերայի կարողութիւնն
 Անենալ : Կորովաթե քեզ Հերմէս պիտի կրէր
 Վեր բերէր ու՝ Արամազդի քով զընէր : Մակայն քիչ մ'ալ
 Եկուր վեր ... « Կուգէի » շնորհներն անմիտներ են եղած միշտ ,
 Ո՛հ , եկուր , եկուր , եկուր ։
- (Վեր կը Իսաէն Անտոնիոսը Կլեոպատրայի տըլ)
- Ու բարի՛ , բարի՛ եկար ,
 Մեռի հոն ուր ապրեցար : Համբուրելով ողջնցիր ։
 Եթէ շուրթներս այդ զօրութիւնն ունենային , պիտի այսպէս
 Մաշցնէի ես զանոնք ։
- ԵՄԷՆԻԸ Ի՛նչ գոթալի տեսարան ։
- ԱՆՏ . Կը մեռնիմ արդ , թագուհի , ես կը մեռնիմ ։
 Քիչ մը գինի տուր ինձի , ու թող տուր որ խօսք մը խօսիմ ։
- ԿԼԷՈՒ Ո՛չ . թող որ ես խօսիմ ու այնքան սաստիկ առակեմ որ
 Բախտը՝ այդ կի՛նը պատրող՝ թշնամանքէս զրգըրուուծ ,
 Ինք իր անիւք խորտակէ ։
- ԱՆՏ . Մեկ բառ , անո՛ւշ թագուհիս ։
 Նայէ որ Կեսարի շընորհել տաս քու պատիւդ ու՝
 Անձիդ անվտանգ պահպանումն ։
- ԿԼԷՈՒ Ատոնք մէկտեղ չեն երթար ։
- ԱՆՏ . Անիւքն , մրտիկ ըրէ , Կեսարի շուրջն եղողներէն
 Պոռկուրոսի միայն հաւատք ընծայէ ։
- ԿԼԷՈՒ Ես իմ մօրիս
- Ու ձեռքբրուս կը հաւատամ , ու ոչ մէկուն Կեսարի շուրջ
 Հիմա կենքիս վախճանին այս եղկելի փոփոխումն
 Ո՛չ ողբա դուն , ո՛չ կոպտա , այլ բոլորովն հաճոյք տուր

Իմ նախկին վիճակիս վրայ որոշալով, որուն մէջ
 ես կ'ապրէի աշխարհիս ամենէն մեծ իշխանն ու
 Ամենէն բարձրահոգին, ու հիմա չեմ ես մեռնիք
 Սոորնարար, հայրենակցիս վատօրէն չեմ իմ սաղաւարտըս
 Հաներ — այլ իբրեւ Հռոմայեցի՝ մ'ինքըզիքէն
 Արիաբար նուաճուած: Ա՛լ կը սպառի ոգիս, ա՛լ
 Չեմ կարող:

ԿԼԷՌ.

Ա՛լ վեհագոյնը մարդոց, մեռնի՛ւ կ'ուզես.
 Իմ վրաս փոյթ չունի՛ս բնաւ: Ես ի՛նչ ընեմ այս անհամ
 Աշխարհքը մեամ, որ առանց քո՛ւ ներկայութեանդ՝ խոզանոցէ
 Վեր տեղ մը չէ: Ա՛հ, նաժիշտներս, տեսէ՛ք, տեսէ՛ք: Աշխարհիս
 Թագը պարծանքը կը հալի կը սպառի (Արփա՛նս կը Բռնէ՛ն) իշխանըս...
 Օ՛հ, թողմեցա՛ւ ծաղկապսակը մարտի, զօրականի
 Կոթորի ինկաւ, մատղաշ տըղաք ու աղջիկներ հիմա հաւասար
 Են մարդոց հետ, տարբերութիւն ընողը գնաց. ու այցելող
 Լուսնին ներքեւ բան չի մընաց երեւեթ: (Կը Նստայ)

Հանդարտեցէք

ՇԱՐ.

Ա՛հ, վեհ տիկին:

ԻՌԱՍ.

Մեռա՛ւ գընաց մեր մեծագոր թագուհին ալ

ՇԱՐ.

Իշխանուհի:

ԻՌԱՍ.

Տիկին:

ՇԱՐ.

Ա՛հ տիկին, տիկին, տիկին:

ԻՌԱՍ.

Արքայազարմ թագուհիդ Եգիպտոսի, կայսրուհի:

ՇԱՐ.

Սուս, սուս, Իուսս:

ԿԼԷՌ.

Այլ եւս չեմ, այլ օո՛սկ կին մը միայն, ու ենթակայ
 Այնպիսի խեղճ կըքի յոյզի որպիսին կաթ քամող ու
 Ամենասուր գործեր ընող սպասուոր կինը կըզգայ:
 Ինձ կը վայելէ հիմա մականըս նետել վընաստուիթ
 Աստուածներուն, իրենց ըսել թէ այս աշխարհս հաւասար էր
 Իրենցինն մինչև որ մե՛ր անգին գոհարը գողցան:
 Անշուժիւն է ամէն բան: Համբերութիւն անմիտներուն
 Յատուկ է, ու անհամբեր ըլլալ կատարած շան կը վայլէ:
 Ուրեմն մեղք է միթէ մահուան գաղտնի սուներ խուժել,
 Մահն ինք մեղի չի յանդգնած դեռ գալու: Ի՛նչպէս կըզգայ,
 Իմ նաժիշտներս ի՛նչ կայ, ի՛նչ կայ: Զուարթ եղիք: Ինչո՛ւ, ի՛նչ կայ,
 Շարմին: Ազնուակա՛ն աղջիկներս: Ա՛հ կանայք,
 Կանայք, տեսէ՛ք, մեր Ճըբագն ալ հատած է, մարած է:
 Աղիւ կանայք, տի՛րտ առէք: Մենք կը Թաղենք զանիկա,
 Ու յետոյ, ինչ որ վեհ է, ինչ որ գործ է արիական
 Հռովմեական բարձրը կերպով գայն ընելք, ու մահն
 Հրպարաւ ընելք մեզ առնելուն: Օն երթանք: Այդ հոյակապ
 Հոգիին պատեանն հիմա պաղ է ալ: Եկէք, երթանք:
 Չունինք ուրիշ բարեկամ բայց միայն հաստատ խորհուրդ,
 Ու ամենէն կարճ վախճան:
 (Կը Բռնէ Քերնիւրը, Գանգալ Արփա՛նս Եւ Նստայ)

(Շարունակելի)

Թրգլ. Գ. ՓԱՌՆԱԼ